

https://www.fotozky.cz/kultura/film-redotknutelnipohadka-kttera-se-opravdu-stala-6130413_210621_in_kultura_vs

TĚLO JAKO ZKUŠENOST

Antropologie těla

OBSAH HODINY

- dokončení tématu: Tělo jako univerzální symbol
- četba – primární reflexe
- Robert Murphy
  - hlubší reflexe četby
- aplikace

MARY DOUGLAS: ČISTOTA A NEBEZPEČÍ

ZÁKLADNÍ TEZE

ČISTOTA, NEČISTOTA, POSKVRNĚNÍ A TABU

- konstrukce, která se univerzálně objevuje v každé známe společnosti
- slouží k zachování sociálního řádu symbolickým zdůrazněním jevů, které jsou chápány jako nepořádek a nečistota, které stanovený řád narušují
- **lidské tělo** = přirozený symbol čistoty a znečištění
- **špína**
  - **vedlejší produkt systematického třídění a klasifikace věcí**, stejně jako třídění v sobě zahrnuje vyřazení nepatřičných prvků (Douglasová 2014: 93)
- **znečištění**
  - narušení hranic klasifikačního systému
- **oddělováním a ohraničováním**
  - vnucuje lidské nahodilé zkušenosti řád, který se vytváří a současně posiluje trestáním a očišťováním, jež nutně musí následovat při narušení odděleného a ohraničeného

ČISTÉ VS. NEČISTÉ?

- Vymyslete 3 příklady, co v naší společnosti považujeme za nečisté a jaký to má vztah ke společenskému řádu.
  - Jídlo? Za jakých okolností?
  - Tělesné odpady? Za jakých okolností?
    - Bezdomovci?

<https://health.howstuffworks.com/skin-care/beauty/hair-removal/how-often-shave-legs.htm>

SOCIAL ORDER AND BODY DISCIPLINE

<https://image.glamourdaze.com/2015/08/Fashion-Freedom-in-Pre-War-Afghanistan2.jpg>

<https://theidleman.com/manual/mens-hair/5-traditional-mens-military-haircuts-hairstyles/>

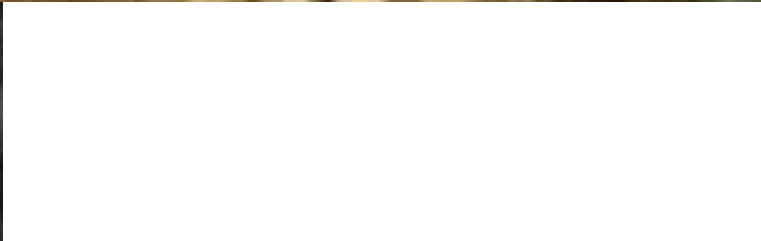
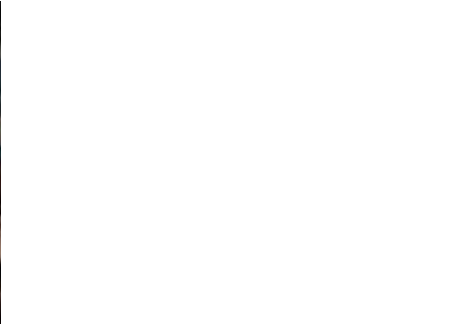

<https://www.quora.com/What-type-of-formals-should-a-girl-wear-to-the-office>

<http://portfolio.colinsweetman.net/2009/09/29/comedy-public-toilets/>

PŘÍNOS PRÁCE MARY DOUGLAS

(HEŘMANSKÝ 2014)

- posun v teorii rituálů
  - rituální znečištění jako narušení klasifikačního řádu; nečisté jako nemístné
  - rituál nejen vyjádřením řádu světa, ale má reálnou schopnost tvořit
    - * rámec zkušenosti; symbolické univerzum sjednocující společnost a udržující v ní řád
- * antropologie těla
  - tělo univerzální symbol – základní schéma pro veškerou symboliku
  - tělo sociálně konstruované ve smyslu formy, do níž jsou vepsány stěžejní hodnoty, normy a hierarchie dané společnosti → tělo jako symbolické médium kultury
  - v rituálu se přes fyzické tělo upevňuje podoba těla sociálního
- popření rozdílu mezi západem a východem (My x Oni)
  - teorie (rituálního) znečištění jako narušení klasifikačního řádu univerzálně platná
  - naše vlastní západní pojetí hygieny není nutně objektivnější či racionálnější než náboženská tabu nezápadních společností, která máme tendenci nahlížet jako iracionální (heřmanský 2014: 256)
  - světový pohled u „primitivních“ společností dobře uspořádaný v jedné klasifikační soustavě – ne rozlišení primitivního a západního myšlení

SOCIÁLNÍ TĚLO

- tělo = metafora společnosti
- tělo = naturalizace sociálního pořádku (např. muž vs. žena; levá vs. pravá; zdravý vs. nemocný, hranice)
  - → symbolismus těla slouží sociálním cílům – organický systém je analogií sociálního
  - **Mikrokosmos, v němž se zrcadlí společnost jako celek**
    - sociální odstup – odstup od fyziologického původu
    - čím přísnější sociální řád, tím přísnější řád fyzický
- sociální tělo = společnost jako nadindividuální fenomén, jenž soustavou významů determinuje, jak bude fyzické tělo zakoušeno (Soukup 2014)
  - „Sociální tělo omezuje způsob, jakým je vnímáno fyzické tělo“
  - „Fyzické zkušenosti těla, které jsou vždy modifikovány sociálními kategoriemi, prostřednictvím nichž je tělo vždy známé, podporují určitý náhled na společnost.“ (Douglas 2003: 66 in Soukup 2014)

ROBERT F. MURPHY

[HTTPS://CS.WIKIPEDIA.ORG/WIKI/ROBERT F. MURPHY \(ANTROPOLOG\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Robert_F._Murphy_(antropolog))

- *1924-1990
  - americký antropolog
  - profesor na Kolumbijské univerzitě
  - kombinoval kulturní materialismus, strukturalismus, symbolismus
-
- MURPHY, Robert F. *Umlčené tělo*. Z anglického originálu Jana Ogrocká. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2001. 188 s.
  - MURPHY, Robert F. *Úvod do sociální a kulturní antropologie*. Z anglického originálu *Cultural and Social Anthropology. An Overture* přeložila Hana Červinková. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2001.

SITUOVÁNÍ TEXTU

- Jak se vám text četl?

Situování textu

- čas
  - prostor
  - metoda
  - mainstream?
- O čem text pojednává?
  - Co je jeho hlavní argument/ na jakou otázku odpovídá?
  - Otázky/komentáře?

MURPHY 2001 (1987)

- proměna vztahu k postiženým (75-76 – vs. Douglas)
- proměna vztahu s lidmi (76 – 79)
- proměna zacházení s prostorem a objekty (77)
- proměna „každodenního nasazení“ (78)
- proměna psychického stavu (79 -)
- proměna identity (79, 2)
- proměna sociálního chování
- trest? vina a stud (80-81)
- proměna genderového statusu (82-84)
- vnímání - realita jako sociální konstrukt (str. 85, 2.)
- tělo jako subjekt kultury (tamtéž, 3.)
- odtělesnění – emocionální odstup od těla (str. 86, 3)
- éterizace identity – ztráta synchronie mezi myslí a tělem (str. 87, 2.+)
- bezpříznaková kategorie (str. 88, 3-4)
- identita, stigma (str. 89)
- sociální status (str. 90+)

HLUBŠÍ REFLEXE TEXTU

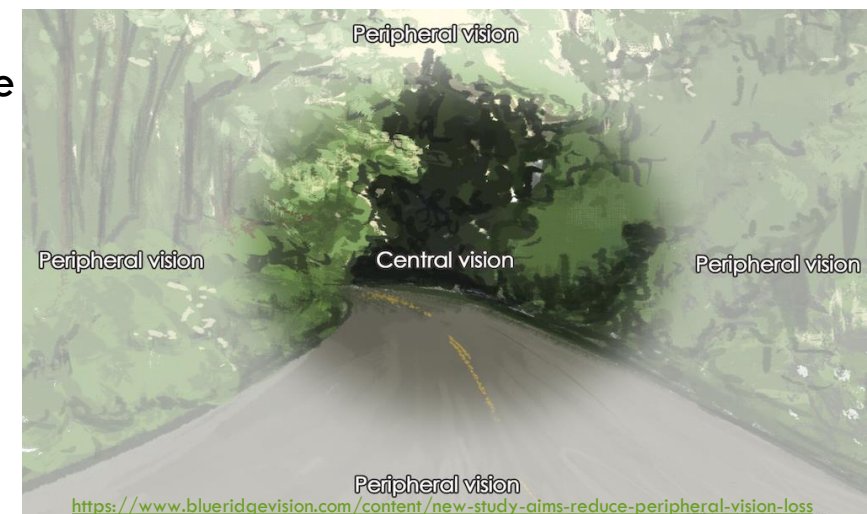
- Z jaké pozice je text napsaný?
- Jak je v textu artikulovaný vztah (individuálního) těla a společnosti/ kultury?
- Co znamená, že je tělo výchozím bodem našeho vnímání a výkladu světa? (85, 3)

EMBODIMENT

(MERLEAU-PONTY; CSORDAS)

tělo

- ne objekt ke studiu kultury
- ale subjekt kultury – její existenční základ

- percepce – vnímání
  - před tím, než si uvědomíme tělo jako objekt, už tělo vnímáme, zažíváme
    - Fantomové končetiny.
    - Anozognózie.
    - Slepecká hůl.
    - Periferní vědění.

Entire Visual Field in One Eye

PŘÍŠTÍ HODINA

- Tělo jako produkt diskurzu (disciplinace)
  - Přečtěte si
    - Foucault, M. 1975. Dohlížet a trestat. Poslušná těla.
  - Vypracujte
    - otázky, příp. anotaci
  - Projděte si
    - prezentaci